

SKARGA DO EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA

Europejski Trybunał Praw Człowieka jest sądem międzynarodowym, który powołany jest do rozpatrywania skarg osób twierdzących, że naruszone zostały ich prawa zagwarantowane w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz Protokołach Dodatkowych nr 1,4,6,7 i 13. Konwencja chroni w szczególności: prawo do życia, rzetelnego procesu sądowego, poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolność wyrażania opinii, wolność myśli, sumienia i wyznania, prawo do skutecznego wniesienia środka odwoławczego, poszanowania mienia, głosowania i kandydowania w wyborach. Polska ratyfikowała tę konwencję 19 stycznia 1993 roku, więc skargę do Trybunału przeciwko polskim władzom złożyć można tylko wtedy, gdy jej podstawą są działania tych władz (np. decyzje, wyroki, czyny), które nastąpiły po 30 kwietnia 1993 roku. Nie może więc dotyczyć wydarzeń sprzed tej daty.

Trybunał nie jest dodatkową instancją odwoławczą od np. wyroków polskich sądów, nie może ich zmieniać lub uchylać. Skargę do niego można oprzeć jedynie o zarzut naruszenia praw wymienionych w wymienionej wyżej konwencji i protokołach dodatkowych oraz jedynie w sprawach dotyczących władz publicznych - sądów, administracji państwowej, samorządowej. Trybunał nie zajmuje się więc skargami na działania osób prywatnych, przedsiębiorstw, spółek, spółdzielni czy fundacji, o ile nie wykonują one zadań zleconych przez administrację państwową. Naruszenie praw określonych w konwencji musi dotyczyć strony bezpośrednio i osobiście. Nie znaczy to jednak, że sam skarżący musi być koniecznie osobą fizyczną, skargę może też złożyć np. osoba prawna - przedsiębiorstwo czy stowarzyszenie.

Termin do złożenia skargi to 6 miesięcy od daty podjęcia ostatecznej, prawomocnej decyzji w sprawie, o którą chodzi. Po tym terminie skarga nie może zostać przyjęta przez Trybunał. Należy jednak wcześniej wyczerpać wszelkie dostępne w kraju środki prawne, w tym odwoławcze, żeby doprowadzić do zadośćuczynienia skutkom naruszenia konwencji. W razie nieskorzystania z jakiegoś środka odwoławczego należy wykazać, że byłby on nieskuteczny. Nie trzeba natomiast korzystać z pomocy Rzecznika Praw Obywatelskich czy też postępowań nadzwyczajnych jak wznowienie postępowania, ułaskawienie czy amnestia.

Skargę można napisać w języku polskim wysyłając ją bezpośrednio na adres:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F - 67075 Strasbourg Cedex

Skarga powinna zawierać:

1. krótkie przedstawienie sprawy (streszczenie faktów i zarzuty);

2. określenie, które z wolności i praw zostały naruszone;

3. informacje o wykorzystywanych środkach prawnych;

4. zestawienie wydanych decyzji z krótką informacją o ich treści, dacie wydania i organie, który je podjął. Należy także dołączyć do listu kopie a nie oryginały tych decyzji, ponieważ dokumenty nie są później zwracane;

5. podpis skarżącego, ewentualnie jego przedstawiciela.

Skargi nie musi sporządzać prawnik, można ją napisać osobiście. Sprawa jest rozpatrywana nieodpłatnie, ale skarżący sam musi pokryć koszty np. prowadzenia korespondencji czy pomocy prawnej. Można zwrócić się do Trybunału o bezpłatną pomoc prawną. Trybunał sam nie szuka jednak prawnika, żeby pomógł napisać skargę i nie udziela informacji o przepisach prawnych obowiązujących w państwie, przeciw któremu skierowana jest skarga.

Aby zachować 6-miesięczny termin do wniesienia skargi wystarczy napisać na wskazany wyżej adres list zawierający jasno sformułowane szczegóły skargi. Wtedy kancelaria ETPCz odeśle formularz skargi oraz ewentualnie poprosi o uzupełnienie skargi o dodatkowe wyjaśnienia, dokumenty lub informacje. Można też wnieść skargę od razu na odpowiednim formularzu. Wzór formularza oraz sposób jego wypełnienia znajduje się tutaj [Wzór formularza oraz sposób jego wypełnienia znajduje się tutaj](#)

W początkowej fazie całe postępowanie toczy się pisemnie, nie ma więc w ogóle potrzeby osobistego stawiania się w Strasburgu.

Kiedy Trybunał uzna, że istotnie doszło do naruszenia praw określonych w Konwencji, może przyznać od państwa - słuszne zadośćuczynienie i ewentualnie zwrot wydatków poniesionych przez skarżącego na wniesienie sprawy. Nie unieważnia jednak krajowych decyzji, nie uchyla krajowych przepisów prawnych, nie rozstrzyga praw ponownie, ani nie podejmuje interwencji w sprawach skarżących bezpośrednio w organie władzy.

Dokładniejsze wskazówki dotyczące składania skargi można znaleźć na stronie internetowej Biura Informacji Rady Europy w Warszawie: <http://www.coe.org.pl> oraz Biura Rzecznika Prawo Obywatelskich <http://www.brpo.gov.pl>, przy pomocy których zostało sporządzone niniejsze opracowanie. W Biurze Informacji Rady Europy (Al. Niepodległości 22, 02-653 Warszawa, tel. 022 84-52-084, 85-35-773) dyżuruje też prawnik, którego zadaniem jest informowanie o Konwencji i ETPCz.

Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w języku polskim znaleźć można na stronie: http://www.coe.org.pl/pl/rada_europy/orzecznictwo_trybunalu_praw_czlowieka

Adres internetowy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu: <http://www.echr.coe.int>

Postanowienia Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz Protokołów Dodatkowych dotyczące sądownictwa:

Konwencja O Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2.

Artykuł 6 Prawo do rzetelnego procesu sądowego

1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej. Postępowanie przed sądem jest jawne, jednak prasa i publiczność mogą być wyłączone z całości lub części rozprawy sądowej ze względów obyczajowych, z uwagi na porządek publiczny lub bezpieczeństwo państwowe w społeczeństwie demokratycznym, gdy wymaga tego dobro małoletnich lub gdy służy to ochronie życia prywatnego stron albo też w okolicznościach szczególnych, w granicach uznanych przez sąd za bezwzględnie konieczne, kiedy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom wymiaru sprawiedliwości.

2. Każdego oskarżonego o popełnienie czynu zagrożonego karą uważa się za niewinnego do czasu udowodnienia mu winy zgodnie z ustawą.

3. Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma co najmniej prawo do:
niezwłocznego otrzymania szczegółowej informacji w języku dla niego zrozumiałym o istocie i przyczynie skierowanego przeciwko niemu oskarżenia;
posiadania odpowiedniego czasu i możliwości do przygotowania obrony;
bronienia się osobiście lub przez ustanowionego przez siebie obrońcę, a jeśli nie ma wystarczających środków na pokrycie kosztów obrony - do bezpłatnego korzystania z pomocy obrońcy wyznaczonego z urzędu, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości;
przesłuchania lub spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia oraz żądania obecności i przesłuchania świadków obrony na takich samych warunkach jak świadków oskarżenia;
korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie rozumie lub nie mówi językiem używanym w sądzie.

Artykuł 7 Zakaz karania bez podstawy prawnej

Nikt nie może być uznany za winnego popełnienia czynu polegającego na działaniu lub zaniechaniu działania, który według prawa wewnętrznego lub międzynarodowego nie stanowił czynu zagrożonego karą w czasie jego popełnienia. Nie będzie również wymierzona kara surowsza od tej, którą można było wymierzyć w czasie, gdy czyn zagrożony karą został popełniony. Niniejszy artykuł nie stanowi przeszkody w sądzeniu i karaniu osoby winnej działania lub zaniechania, które w czasie popełnienia stanowiły czyn zagrożony karą według ogólnych zasad uznanych przez narody cywilizowane.

Protokół nr 7 sporządzony w Strasburgu dnia 22 listopada 1984 r.

Artykuł 2 Prawo do środka odwoławczego w sprawach karnych

1. Każdy, kto został uznany przez sąd za winnego popełnienia przestępstwa, ma prawo do tego, aby zarówno orzeczenie o jego winie jak i o karze zostały poddane kontroli sądu wyższej instancji. Korzystanie z tego prawa, a w tym zasady, na których może ono być wykonywane, reguluje ustawa.

2. Prawo to może podlegać wyjątkom w odniesieniu do drobnych przestępstw, określonych w ustawie, lub w sprawach, w których dana osoba była sądzona w pierwszej instancji przez najwyższy sąd krajowy lub została uznana za winną w wyniku zaskarżenia wyroku uniewinniającego.

Artykuł 3 Odszkodowanie za niesłuszne skazanie

Osobie, która prawomocnym wyrokiem została uznana za winną popełnienia przestępstwa i odbyła wymierzoną karę, a następnie została uniewinniona lub ułaskawiona z uwagi na to, że nowe lub nowo ujawnione fakty dowiodły, że nastąpiła pomyłka sądowa, przysługuje odszkodowanie zgodne z prawem lub praktyką danego państwa, chyba że udowodniono, iż osoba ta jest całkowicie lub częściowo odpowiedzialna za nieujawnienie nieznanego faktu we właściwym czasie.

Artykuł 4 Zakaz ponownego sądzenia lub karania

1. Nikt nie może być ponownie sądzony lub ukarany w postępowaniu karnym przed sądem tego samego państwa za przestępstwo, od którego został uniewinniony lub za które został uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem, zgodnie z prawem i zasadami postępowania karnego tego państwa.

2. Postanowienia poprzedniego ustępu nie stoją na przeszkodzie wznowieniu postępowania w sposób przewidziany prawem i zgodnie z zasadami postępowania karnego danego państwa, jeśli wyjdą na jaw nowe lub nowo odkryte fakty lub jeżeli w poprzednim postępowaniu popełniono zasadniczą pomyłkę, która mogła mieć wpływ na wynik sprawy.

3. Żadne z postanowień niniejszego artykułu nie może być uchylone na podstawie artykułu 15 Konwencji.